PWYLLGOR DATBLYGU ECONOMAIDD: CYFARFOD 16 MEHEFIN YNG NGHYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU, BAE CAERDYDD

CRONFEYDD STRWYTHUROL

Diben

1. Mae'r papur hwn yn rhoi cefndir cryno'r Cronfeydd Strwythurol, ac yn tanlinellu'r materion cyfredol sy'n deillio ohonynt ac yn effeithio ar Gymru.

Cefndir

2. Y Cronfeydd Strwythurol yw'r prif fecanwaith sydd ar gael i'r Comisiwn Ewropeaidd er mwyn gweithredu polisi datblygu rhanbarthol yr UE. Mae pedair prif gronfa, sef:

- Y Gronfa Ddatblygu Ranbarthol Ewropeaidd (ERDF)
- Cronfa Gymdeithasol Ewrop (ESF)
- Cronfa Cyfarwyddo a Gwarantu Amaethyddiaeth Ewrop(EAGGF); a'r
- Offeryn Ariannol ar gyfer Cyfarwyddo Pysgodfeydd (FIFG)

3. Mae'r Cronfeydd wedi cynyddu'n raddol o ran eu maint a'u cwmpas, wrth i'r UE ei hun esblygu. Ar y cychwyn, fe'u defnyddiwyd i ariannu projectau unigol a ddetholwyd yn uniongyrchol o Frwsel, ond ym 1988 bu diwygiadau helaeth a arweiniodd at sefydlu 4 prif egwyddor, sef canolbwyntio (yn ddaearyddol ac o ran blaenoriaethau); rhaglennu (cynlluniau integredig ar gyfer datblygu rhanbarthol); partneriaeth (cydweithio agosach â'r Aelod Wladwriaethau a phartneriaid lleol); ac ychwanegoldeb (y disgwyliad y byddai'r adnoddau yn ategu yn hytrach nag yn cymryd lle ariannu cenedlaethol).

4. Fel rhan o'r diwygio hwn, a weithredwyd yn ystod y cyfnod 1988-93, sefydlwyd nifer o Amcanion yn ymwneud â rhanbarthau penodol (Amcanion 1, 2 a 5(b)) a rhai yn gymwys yn genedlaethol ledled yr UE. Yn achos Cymru, derbyniwyd cyllid Amcan 2 (Ardal ddiwydiannol De Cymru a Chlwyd) ac Amcan 5(b) ar gyfer hen siroedd Dyfed, Gwynedd a Phowys. Yr oeddem hefyd yn gymwys i dderbyn cymorth o dan Amcan 5 (a) (addasu strwythurau amaethyddol) ac Amcanion 3 a 4 a oedd yn cefnogi gweithgareddau hyfforddi.

5. Ymgymerwyd ag adolygiad pellach o'r Cronfeydd Strwythurol ym 1993 a chytunwyd ar gasgliad cyflawn o Reoliadau diwygiedig ar gyfer 1994-99. O ganlyniad i hyn yr oedd Cymru

bellach yn gymwys o dan Amcan 2 ar gyfer ardal ddiwydiannol De Cymru ac o dan Amcan 5(b) ar gyfer Cymru Wledig. Mae'r ddwy Raglen hyn, sy'n cwmpasu 70 y cant o gyfanswm poblogaeth Cymru, yn darparu tua £530m o gefnogaeth y Cronfeydd Strwythurol a fydd yn fuddsoddiad gwerth £1.5 biliwn dros y cyfnod o 6 blynedd. Yr oedd Amcanion 3 a 4 hefyd yn gymwys i Gymru, ond ar sail genedlaethol Prydain Fawr.

6. Yn ychwanegol at y prif Raglenni, elwodd Cymru o tua 11 o'r 13 Menter Gymunedol a ddaeth â thua £55m yn ychwanegol o adnoddau'r Cronfeydd Strwythurol yn ystod y cyfnod 1994-99. Y Rhaglenni yw INTERREG (cydweithio trawsffiniol rhwng Cymru ac Iwerddon); RECHAR (hen ardaloedd y meysydd glo); RESIDER(colledion swyddi yn y diwydiant dur); RETEX (yr ardaloedd sy'n dibynnu ar decstilau); PESCA (pysgodfeydd); URBAN (ardaloedd dinesig difreintiedig); LEADER (datblygu gwledig); ADAPT ac EMPLOYMENT (adnoddau dynol), KONVER (dirywiad yn y diwydiannau amddiffyn) ac SMEs (datblygu mentrau bach a chanolig eu maint).

7. Ysgrifennydd Gwladol Cymru sydd â'r cyfrifoldeb, ar hyn o bryd, am weinyddu Rhaglenni'r Cronfeydd Strwythurol, gan gynrychioli'r DU fel Aelod Wladwriaeth. Bydd hyn yn cael ei drosglwyddo i'r Cynulliad o 1 Gorffennaf ymlaen ac mae'n cynnwys cyfrifoldeb ariannol llawn am yr holl Gronfeydd, ac eithrio ESF sy'n parhau'n gyfrifoldeb i'r Ysgrifennydd Gwladol dros Addysg a Chyflogaeth, er bod ei drosglwyddo i Gymru yn fater sy'n cael ei ystyried ar hyn o bryd.

8. Ar hyn o bryd, Gweithrediaeth Rhaglen Ewropeaidd Cymru gyf. (WEPE) sy'n ymdrin â cheisiadau am gymorth ariannol gan y Rhaglenni hyn (heblaw am INTERREG ac URBAN). Mae WEPE yn gweithredu gydag awdurdod dirprwyedig yr Ysgrifennydd Gwladol. Mae'n gwmni cyfyngedig trwy warant, ac fe dderbyniodd y cyfrifoldeb hwn ym mis Gorffennaf 1997. Mae dwy swyddfa ganddo, y naill yng Nghwm Cynon, ger Aberpennar, a'r llall ym Machynlleth. Telir ei gostau yn rhannol trwy gyfrwng cymorth technegol a geir o'r Rhaglenni perthnasol, ac yn rhannol gan ffioedd ceisiadau (sy'n daladwy gan bob ymgeisydd wrth gyflwyno'i broject) a ffi rheoli sy'n amrywio o 1.1 a 2 y cant o gyfanswm y grant a gymeradwyir. Mae'r Swyddfa Gymreig yn monitro perfformiad WEPE ac yn talu cyllid y Cronfeydd Strwythurol i brojectau a gymeradwywyd (heblaw taliadau ESF) a wneir gan yr Adran Addysg a Chyflogaeth (DfEE) yn Llundain.

Agenda 2000

9. Ym mis Gorffennaf 1997, cyhoeddodd y Comisiwn Ewropeaidd Agenda 2000 sy'n ymdrin â'r holl agweddau ar bolisi rhanbarthol yr UE, gan gynnwys Cronfeydd Strwythurol. Y prif gynigion ar gyfer y Cronfeydd Strwythurol oedd:

- lleihau nifer yr Amcanion o saith i dri (Amcanion 1(ardaloedd sydd ar ei hôl hi'n economaidd); 2 (diwydiannol, gwledig, pysgodfeydd ac

ardaloedd dinesig sy’n wynebu ailstrwythuro economaidd a chymdeithasol) a 3 (datblygu adnoddau dynol);

- lleihau nifer y Mentrau Cymunedol o 14 i 3 (INTERREG, LEADER +, EQUAL) ond cynyddwyd hyn wedyn i 4 gan Senedd Ewrop trwy ychwanegu URBAN; a
- chanolbwyntio’r Cronfeydd ymhellach trwy leihau eu cylch daearyddol o tua 50 y cant i rhwng 35 a 40 y cant o gyfanswm poblogaeth yr UE.

10. Mae’r newidiadau hyn wedi eu trosi’n Rheoliadau Cronfeydd Strwythurol sydd yn debygol o gael eu mabwysiadu erbyn diwedd Mehefin 1999, yn dilyn trafodaethau manwl a hir rhwng y Comisiwn a’r Aelod-Wladwriaethau (cyfrannodd y Swyddfa Gymreig yn sylweddol i hyn). Maent i ddod i rym ar 1 Ionawr 2000 i gynnwys y cyfnod 7 mlynedd hyd at fis Rhagfyr 2006.

11. Ochr yn ochr â’r trafodaethau hyn, cytunodd Llywodraeth y DU â’r Comisiwn Ewropeaidd y byddai’n briodol ac yn amserol, yn bennaf o ganlyniad i ad-drefnu llywodraeth leol, i adolygu ei dosbarthiadau NUTS (Cyfundrefn Enwau Unedau Ystadegau Tiriogaethol) fel ag y’u cymhwysir yn y DU. Y rhain yw’r dosbarthiadau ystadegol a ddefnyddir gan Swyddfa Ystadegol y Comisiwn (EUROSTAT) yn bennaf yng nghyd-destun cymhwyster ar gyfer y Cyllid Cronfeydd Strwythurol. Yn dilyn ymgynghoriad eang yng Nghymru a thrafodaethau hirfaith rhwng y Swyddfa Ystadegau Gwladol ac Eurostat, cytunwyd ar ddau brif newid ar gyfer y Dywysogaeth. Y newid cyntaf, a’r mwyaf arwyddocaol, oedd creu 2 ardal NUTS II newydd (gweler Atodiad A sy’n amgaeedig) a ffurfiodd ardaloedd newydd yn cynnwys Gorllewin Cymru a’r Cymoedd, ac un arall ar gyfer Dwyrain Cymru. Yr oedd y newidiadau mawr eraill yn gysylltiedig â NUTS III lle y maent, yn awr, yn cyfateb i naill ai ardaloedd awdurdodau lleol unedol sengl neu grwpiau o ardaloedd yr awdurdodau lleol. Mae’r dosbarthiad NUTS II a ddisgrifir uchod yn hanfodol bwysig ar gyfer statws Amcan 1, ac mae’r ail yn bwysig ar gyfer Amcan 2.

Cwmpas ac ymdriniaeth yn y dyfodol

12. O ganlyniad i’r newidiadau yn nosbarthiad NUTS II ar gyfer Cymru, bu’n bosibl am y tro cyntaf i gydnabod y ffigurau GDP isel a geir mewn sawl rhan o Gymru. O ganlyniad mae **Gorllewin Cymru a’r Cymoedd,** sydd â GDP o 71 y cant o gyfartaledd yr UE, yn gymwys ar gyfer statws Amcan 1. Mae hyn yn cynnwys tua 1.9 miliwn neu ddwy ran o dair o gyfanswm poblogaeth Cymru. Yn ogystal â thebygrwydd o gynnydd sylweddol yn lefel yr hyn a dderbynnir o Gronfeydd Strwythurol, mae statws o’r fath yn hwyluso’r posibilrwydd o ystyried cefnogaeth ar gyfer amrywiaeth o weithgareddau ychwanegol, megis ffyrdd, telegyfathrebu ac egni.

13. Mae’r Swyddfa yn rhan o drafodaethau ar lefel DU mewn perthynas â chwmpas Amcan 2. O dan y rhaglenni cyfredol, mae 550,000 o unigolion yn **Nwyrain Cymru** yn gymwys i dderbyn

cefnogaeth Cronfeydd Strwythurol. Er hynny, ar ôl caniatáu darpariaethau ar gyfer "rhwyd ddiogelwch" arbennig, mae'r DU yn gyffredinol yn wynebu gostyngiad o draean yn y cwmpas Amcan 2 sydd ar gael ar gyfer y cyfnod 2000-06 a bydd angen penderfynu ar sefyllfa **Dwyrain Cymru** o fewn y fframwaith hwn. Er hynny, gallai'r DU gynnig ei meini prawf cymhwyso ei hun i'r Comisiwn ar gyfer cyfran sylweddol o gwmpas Amcan 2 ac yr ydym wedi argymell ystyried meini prawf a fyddai'n ystyried anghenion Cymru. Disgwylir i'r DU gyflwyno'i hargymhellion i'r Comisiwn ym mis Gorffennaf, gan ddisgwyl cyrraedd cytundeb ar fap Amcan 2 newydd yn yr hydref.

14. Fel rhan o'r trafodaethau ynghylch mabwysiadu Rheoliadau Cronfeydd Strwythurol newydd ar gyfer 2000-06, cytunwyd ar drefniadau trosiannol ar gyfer yr ardaloedd hynny na fyddant yn parhau i fod yn gymwys i dderbyn cefnogaeth Amcan 2. Yn yr achosion hyn, bydd Cronfeydd Strwythurol yn dal i fod ar gael am 6 blynedd arall ond ar sail a fydd yn lleihau'n raddol. Bydd yr ardaloedd Amcan 2 sydd eisoes yn bodoli yng Nghymru yn parhau, felly, i elwa o gefnogaeth o'r fath hyd 31 Rhagfyr 2005.

Y Tasglu Ewropeaidd

15. Ym mis Hydref 1998, sefydlodd yr Ysgrifennydd Gwladol ar y pryd Dasglu (ceir rhestr o'r aelodau yn Atodiad B) i gydlynu'r trefniadau ar gyfer rhaglenni Cronfeydd Strwythurol newydd. Mae'r Tasglu yn paratoi:

- Strategaeth Ddatblygu genedlaethol ddrafft i ddarparu fframwaith economaidd ar gyfer pob ardal yng Nghymru, waeth beth yw eu statws o dan raglenni'r Cronfeydd Strwythurol;
- Dogfen Rhaglen Unigol ddrafft ar gyfer yr ardal Amcan 1;
- Rhaglen Weithredol ddrafft ar gyfer Amcan 3 (Cronfa Gymdeithasol Ewrop)

16. Bydd y Tasglu yn cyfarfod ar 22 Mehefin i ystyried drafftiau o bob dogfen fel sail ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus chwe-wythnos a gynlluniwyd i gychwyn ar ddechrau mis Gorffennaf. Bydd y dogfennau yn cael eu mireinio yng ngoleuni'r ymgynghoriad, a bydd y fersiynau terfynol yn cael eu trosglwyddo i'r Cynulliad er mwyn iddo eu hystyried a'u cymeradwyo ar ddechrau mis Medi.

17. Yn ôl y Rheoliadau, rhaid i Ddogfennau Rhaglenni Unigol Amcan 1 gael eu cyflwyno i'r Comisiwn Ewropeaidd cyn pen 4 mis ar ôl mabwysiadu'r Rheoliadau yn ffurfiol – sef erbyn diwedd mis Hydref yn ôl yr amserlen bresennol. Wedyn, byddai gan y Comisiwn 5 mis i ymateb. Ni ragwelir felly y bydd y Rhaglen Amcan 1 yn cael ei gweithredu hyd Gwanwyn 2000.

18. Yn achos Amcan 2, mae'r Rheoliadau yn ei gwneud yn ofynnol i Ddogfen Rhaglen Sengl gael ei chyflwyno cyn pen 4 mis ar ôl cytuno ar yr ardaloedd cymwys. A bwrw mai 30 Medi fydd y dyddiad hwnnw, mae hyn yn golygu mai 31 Ionawr 2000 fydd y dyddiad cau ar gyfer

cyflwyno. Unwaith eto, byddai gan y Comisiwn 5 mis i ymateb i’r ddogfen gan awgrymu na fyddai unrhyw weithredu’n digwydd hyd ddiwedd y Gwanwyn / dechrau’r Haf 2000. Er hynny, mae gwaith paratoadol eisoes ar y gweill a’r nod fyddai caniatáu i’r Cynulliad ystyried cynnwys y cyflwyniad mewn da bryd o fewn y fframwaith amser.

19. Amcan 3 yw’r prif raglen arall i Gymru. Cafwyd cytundeb y bydd Fframwaith Cefnogaeth Cymunedol sengl ar gyfer y DU ac mae angen i hyn fod yn gyson â Chynllun Gweithredu Cyflogaeth Cenedlaethol y DU ynghyd â’r Canllawiau Cyflogaeth. Er hynny, bydd cyfres o Raglenni Gweithredol yn cefnogi hyn, a bydd un o’r rhain yn ymdrin â’r rhannau hynny o Gymru nad ydynt wedi’u cynnwys dan Amcan 1 (mae gweithgareddau Amcan 3 eisoes wedi eu hintigreiddio â’r Rhaglen Amcan 1). Bydd y ddogfen hon yn darparu ar gyfer blaenoriaethau penodol marchnad lafur Cymru. Eisoes mae cryn waith wedi’i gyflawni ar y Rhaglen Weithredu a fydd yn cael ei chyflwyno i gael ei hystyried gan y Cynulliad ym mis Medi.

20. Elfen derfynol y Rhaglenni newydd yw’r 4 Menter Gymunedol. Bydd Cymru yn gymwys i dderbyn cefnogaeth o dan bob un o’r pedair menter (INTERREG, LEADER+, EQUAL, ac URBAN). Mae’r Comisiwn yn bwriadu cyhoeddi cynigion manwl erbyn diwedd Gorffennaf. Nid yw’n debygol y ceir cytundeb i’r cynigion hyn hyd ddiwedd 1999. Hyd hynny, ni fydd y gweithdrefnau gweinyddol o ddewis ardaloedd, cyflwyno Rhaglenni a chytuno arnynt yn dechrau mewn gwirionedd. Felly, nid yw’n debygol y gellir dechrau gweithredu’r Mentrau hyn tan ddiwedd 2000.

ATODIAD B

Aelodaeth y Tasglu Ewropeaidd

- Y Swyddfa Gymreig
- Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLlLC)
- Awdurdod Datblygu Cymru
- Bwrdd Croeso Cymru (WTB)
- Cyd-ffederasiwn Diwydiant Prydain (CBI)
- Cyngres yr Undebau Llafur (TUC) Cymru
- Ffederasiwn Busnesau Bach
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (WCVA)
- Undeb Cenedlaethol y Ffermwyr yng Nghymru
- Undeb Amaethwyr Cymru
- Y Comisiwn Cefn Gwlad
- Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru
- Y Pedwar Fforwm Economaidd rhanbarthol
- Cyngor CHMau Cymru
- Fforwm
- Penaethiaid Sefydliadau Addysg Uwch yng Nghymru
- Y Comisiwn Cyfleoedd Cyfartal
- Y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol
- Anabledd Cymru
- Mr Wayne David ASE
- Mr Hywel Ceri Jones

Mae’r Swyddfa Gymreig, y WDA a CLlLC yn darparu’r Ysgrifenyddiaeth ar gyfer y Tasglu.